

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า แนวคิดทฤษฎีการดำเนินคดีอาญาให้ความสำคัญกับการป้องกันให้คนปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมือง เพื่อให้ทุกคนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยที่กระบวนการดำเนินคดีต้องคำนึงถึงความชอบธรรมตามหลักการเหตุผลที่ถูกต้อง คู่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล ควบคู่ไปกับการมีประสิทธิภาพในการควบคุมอาชญากรรมของสังคม และแนวคิดสมัยใหม่ยังยึดถือการดำเนินคดีอาญาเป็นเรื่องส่วนรวมที่รัฐต้องเข้ามามีบทบาทเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนทุกๆ คน ไม่ใช่การโต้แย้งต่อสู้ระหว่างเอกชนดังเช่นในอดีตอีกต่อไป ทั้งนี้ การที่ในสมัยโบราณให้เอกชนที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดดำเนินการว่ากล่าวเอาผิดกับผู้กระทำด้วยตนเองก็ด้วยเหตุผลส่วนหนึ่งว่าในสังคมโบราณยังไม่มีรัฐหรือเจ้าหน้าที่ที่จะดำเนินการอย่างในปัจจุบันและโครงสร้างสังคมยังไม่มีควมสลับซับซ้อน ครั้นต่อมาเมื่อสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป การให้เอกชนทำหน้าที่ดังกล่าวต่อไปได้ก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวาย ดังนั้น เมื่อรัฐมีความเข้มแข็งเพียงพอจึงได้เข้ามามีบทบาทเป็นผู้ควบคุมความสงบเรียบร้อยของสังคมแทนเอกชน พร้อมกับพัฒนาแนวคิดจากเดิมที่มองว่าผู้เสียหายเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดจึงควรเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินคดีและแก้ไขเยียวยาความเสียหายของตน มาเป็นแนวคิดที่ว่า การกระทำความผิดอาญาก่อความเสียหายให้แก่สังคม รัฐซึ่งมีหน้าที่ต้องปกป้องรักษาจึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียและมีหน้าที่ต่อสังคมที่ต้องรับผิดชอบดำเนินคดี ขณะเดียวกันวัตถุประสงค์การลงโทษตามหลักการดำเนินคดีสมัยใหม่ก็มุ่งเน้นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการลงโทษมากกว่าการให้ความสำคัญกับการแก้แค้นทดแทนให้สาสมกับความผิดที่ก่อขึ้นอย่างเช่นในอดีต ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นยังพบว่า รูปแบบการดำเนินคดีอาญาในต่างประเทศที่แม้จะมีความแตกต่างกันทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมทางสังคม แต่ลักษณะแนวทางการดำเนินคดีอาญาของแต่ละประเทศจะมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยให้รัฐเข้ามามีบทบาทเป็นผู้ดำเนินคดีเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน และแม้บางประเทศจะยังเปิดโอกาสให้เอกชนสามารถดำเนินคดีได้บ้างแต่ก็ทำได้ภายในกรอบและเงื่อนไขที่จำกัด

ขณะที่การดำเนินคดีอาญาของไทยในปัจจุบันได้เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีอาญาได้อย่างกว้างขวาง นอกเหนือจากที่ให้ผู้เสียหายสามารถแจ้งความร้องทุกข์ให้เจ้าพนักงานดำเนินคดีและเข้าร่วมดำเนินคดีกับเจ้าพนักงานได้อยู่แล้ว โดยผู้เสียหายที่ประสงค์จะดำเนินคดีด้วยตนเองสามารถฟ้องร้องคดีโดยตรงต่อศาลได้ ไม่ว่าจะคดีนั้นจะเป็นความผิดต่อส่วนตัว

หรือความผิออณาแผ่นดิน ทั้งการฟ้องคดีของพนักงานอัยการและผู้เสียหายยังมีลักษณะเป็นอิสระ
 เอกเทศจากกันแม้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้ยื่นฟ้องหรือดำเนินคดีอยู่ก็ไม่ตัดสิทธิอีกฝ่ายหนึ่งที่จะฟ้องร้อง
 ดำเนินคดีนั้นขึ้นใหม่ รวมทั้งกฎหมายไม่ได้กำหนดเงื่อนไขการใช้อำนาจฟ้องคดีดังกล่าวของผู้
 ผู้เสียหายไว้ ในมูลความผิดบางเรื่องจึงอาจมีการดำเนินคดีทั้งในส่วนของเจ้าพนักงานและโดย
 ผู้เสียหาย ซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าวได้สร้างภาระให้แก่ผู้ถูกฟ้องร้องกล่าวหา พยาน ประชาชนที่
 เกี่ยวข้อง ตลอดจนบุคลากรทรัพยากรของรัฐ อีกทั้งการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายยังมักจะ
 เป็นไปตามความระดับความ โกรธแค้น และคำนึงถึงประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการดำเนินคดี
 มากกว่าความเดือดร้อนที่บุคคลอื่นจะได้รับ รวมถึงให้ความสำคัญกับประโยชน์ทางสังคมน้อย การ
 ดำเนินคดีโดยทั่วไปมีลักษณะมุ่งประสงค์ที่จะเอาผิดกับผู้ถูกฟ้องคดีให้ได้มากกว่าการค้นหาความ
 จริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษ และยังปรากฏให้เห็น
 ว่าผู้เสียหายใช้การดำเนินคดีอาญาไปในทางที่ไม่ถูกต้อง เช่น การดำเนินคดีอาญาโดยมีเจตนาใช้
 เป็นข้อต่อรองบีบบังคับให้ชำระหนี้ทางแพ่ง ดำเนินคดีโดยมีมูลเหตุจงใจเพื่อกลั่นแกล้งผู้อื่นให้
 ได้รับความเสียหาย หรือฟ้องบุคคลผู้บริสุทธิ์รวมมาในคดีเพื่อประโยชน์แก่รูปคดีของตน โดยที่รัฐ
 ไม่อาจเข้าไปควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้ผู้ถูกฟ้องร้องมีโอกาสได้รับความเสียหายได้มาก
 ทั้งในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ชื่อเสียง หรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเพื่อรักษาสิทธิของตนแม้ว่าคดีนั้น
 จะไม่มีมูลอันจะเป็นความผิดเลยก็ตาม นอกจากนี้การดำเนินคดีของผู้เสียหายในบางครั้งยังส่งผล
 เสียต่อการฟ้องร้องดำเนินคดีของเจ้าพนักงาน โดยเฉพาะในกรณีที่ดำเนินคดีผิดพลาด ขาด
 ประสิทธิภาพ ขาดความเอาใจใส่ รวมถึงสมรู้กันในการดำเนินคดีเพื่อให้ศาลยกฟ้อง ทำให้เจ้า
 พนักงานหมคดีที่ที่จะดำเนินคดีแก่บุคคลนั้นอีกต่อไป ทั้งโดยทั่วไปประสิทธิภาพในการดำเนินคดี
 ของผู้เสียหายย่อมขึ้นอยู่กับความรู้สึกรอคอยส่วนบุคคล ความรู้ความสามารถ กำลังทุนทรัพย์ใน
 การดำเนินคดีและเครื่องมือเครื่องใช้ในการเข้าถึงพยานหลักฐานของผู้เสียหายแต่ละคนอันส่งผลให้
 ประสิทธิภาพการดำเนินคดีในแต่ละคดีมีความแตกต่างกัน ซึ่งจากการศึกษาเบื้องต้นยังพบอีกว่า
 การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์
 ตอนต้นให้ความสำคัญกับการดำเนินคดีโดยผู้เสียหายดังเช่นในสังคมอื่นมาโดยตลอด จนถึงปี พ.ศ.
 2439 (ร.ศ.115) จึงได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงระบบวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้มีพนักงาน
 อัยการเข้ามาทำหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของ
 ประชาชน แต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ต้องเป็นคดีที่ไม่มีผู้เสียหายฟ้อง หรือผู้เสียหายได้ยื่นฟ้อง
 แล้วแต่ไม่คิดใจดำเนินคดีเรื่องนั้นต่อไป กระทั่งได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
 ความอาญา ในปี พ.ศ.2478 จึงได้กำหนดให้พนักงานอัยการและผู้เสียหายต่างมีอำนาจฟ้องคดีอาญา
 ได้และบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบันซึ่งเหตุผลความจำเป็นส่วนหนึ่งก็เนื่องจากหน่วยงานเจ้าพนักงาน
 ของรัฐที่เพิ่งตั้งขึ้นมาใหม่และยังไม่ได้ได้รับความเชื่อถือจากประชาชน และไทยได้ใช้ระบบการ

ดำเนินคดีดังกล่าวมาเป็นเวลากว่า 70 ปี ซึ่งในปัจจุบันได้มีการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการ จัดระบบและพัฒนาองค์กร การแก้ไขปรับปรุงกระบวนการดำเนินคดี การดูแลคุ้มครองสิทธิของ เอกชนที่ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีในฐานะต่างๆ โดยเฉพาะในส่วนผู้ถูกกล่าวหาว่า กระทำความผิด รวมถึงการปรับปรุงระบบการตรวจสอบถ่วงดุลในการดำเนินคดีอาญา รวมถึงเริ่มมี การยอมรับในแนวคิดที่ว่า การดำเนินคดีอาญาเป็นพันธกิจของรัฐที่ต้องควบคุมและให้ความ คู้มครองสังคม และการให้ความคุ้มครองต้องให้ความสำคัญแก่ประชาชนทุกคนไม่ว่าบุคคลนั้นจะ อยู่ในฐานะใด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นเป็นการสมควรที่จะพิจารณากระบวนการฟ้องคดีอาญาของไทย ว่า การคงไว้ซึ่งอำนาจฟ้องคดีอาญาของเอกชนผู้เสียหายทำให้การดำเนินคดีอาญามีความสัมฤทธิ์ผล เพียงใด สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันหรือไม่ และเนื่องจากความผิดฐานฉ้อโกงแห่ง ประมวลกฎหมายอาญา เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ซึ่งโดยปกติผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการ กระทำความผิดจะดำเนินคดีอาญาควบคู่ไปกับการเรียกร้องทางแพ่ง โดยมีเป้าหมายการดำเนินคดี อาญาที่แตกต่างกัน มีส่วนที่เป็นความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดต่อส่วนตัวที่คู่กรณีสามารถยอม ความกันได้ ลักษณะการกระทำมักมีความสลับซับซ้อนแตกต่างกันไป ความเสียหายที่เกิดจากการ กระทำความผิดในแต่ละครั้งอาจมีได้มาก รวมถึงผู้เสียหายจากการกระทำผิดในแต่ละครั้งอาจมีเพียง คนเดียวหรือกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงเห็นเป็นการเหมาะสมที่จะศึกษารายละเอียด การดำเนินคดีในความผิดฐานนี้ เป็นกรณีศึกษาเพื่อเป็นแนวทางพิจารณาปรับปรุงกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาในส่วนอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบถึงความเป็นมาและ โครงสร้างการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาของไทย ตลอดจน แนวความคิดทฤษฎีและระบบการดำเนินคดีอาญาที่ใช้บังคับและได้รับการยอมรับใน ปัจจุบัน
2. เพื่อทราบถึงสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายและ เจ้าพนักงานของรัฐในปัจจุบัน โดยเฉพาะในคดีความผิดฐานฉ้อโกง
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ทิศทางการปรับปรุงกระบวนการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญา โดยเฉพาะในส่วนการฟ้องคดีของผู้เสียหาย ตลอดจนหามาตรการทางกฎหมายที่จะ นำมาเสริมสร้างให้การดำเนินคดีอาญาของไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวทางและขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้จะศึกษาถึงแนวความคิดทฤษฎีในการดำเนินคดีอาญา ระบบการดำเนินคดีอาญาในต่างประเทศ สภาพการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาของไทย ตลอดจนข้อวิเคราะห์วิจารณ์จากเอกสารงานค้นคว้าวิจัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการสำรวจข้อมูลภาคสนามซึ่งผู้วิจัยจะทำการสำรวจสภาพความเป็นจริงของการฟ้องคดีความผิดฐานฉ้อโกงของผู้เสียหายและเจ้าพนักงานเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ผลของการดำเนินคดีอาญาจากการให้อำนาจฟ้องคดีแก่ผู้เสียหายดังเช่นในปัจจุบัน รวมถึงสำรวจทัศนคติความเห็นเกี่ยวกับการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาของบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการวิเคราะห์ทิศทางการปรับปรุงกระบวนการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาโดยเฉพาะในส่วนการฟ้องคดีโดยผู้เสียหายให้สอดคล้องกับสภาพสังคมต่อไป

การวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยจะศึกษาบทบัญญัติกฎหมาย คำราฎหมายและบทความในวารสารของผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมาย คำพิพากษาของศาลฎีกา เอกสารหลักฐานการประชุมหรือการร่างกฎหมาย คำบรรยายวิชากฎหมายในชั้นเรียน ตลอดจนงานค้นคว้าวิจัยต่างๆ

ส่วนการสำรวจข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยจะสำรวจสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับการฟ้องร้องดำเนินคดีความผิดฐานฉ้อโกง โดยผู้วิจัยจะสร้างเครื่องมือเป็นแบบเก็บข้อมูลคดีเพื่อใช้สำรวจรายละเอียดการดำเนินคดีความผิดฐานฉ้อโกงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 341 ถึงมาตรา 348 แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากคดีที่ขึ้นฟ้องต่อศาลอาญาและศาลแขวงที่มีเขตเดียวกับศาลอาญา และทำการสุ่มตัวอย่างปีในการสำรวจ ส่วนการสำรวจความเห็นเกี่ยวกับการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้สำรวจความเห็นจากบุคคลต่างๆ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการสำรวจตามอาชีพ ได้แก่ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ทนายความ และบุคคลทั่วไปที่ติดต่อเกี่ยวข้องและมีความเข้าใจในการดำเนินคดีอาญา ทั้งนี้ ในสัดส่วนที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกัน และสุ่มตัวอย่างจากหน่วยงานและบุคคลที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐาน

ปัญหาสัมฤทธิ์ผลของการฟ้องร้องคดีอาญาความผิดฐานฉ้อโกงโดยผู้เสียหายเป็นปัญหาสำคัญในทางวิธีพิจารณา การศึกษาวิจัยจะชี้ให้เห็นถึงสภาพความเหมาะสมของการยกเลิกอำนาจฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายได้

วิธีดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้ทำการวิจัยทั้งในส่วนเอกสารและการวิจัยภาคสนาม ดังมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยในบทที่ 3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ได้ทราบถึงแนวความคิดทฤษฎีการดำเนินคดีอาญา เหตุผลความจำเป็นของรูปแบบการดำเนินคดีอาญาของไทย สภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญา ความผิดฐานฉ้อโกงและทัศนคติของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนทราบทิศทางการปรับปรุงกระบวนการดำเนินคดีอาญาของไทย โดยเฉพาะในส่วนการฟ้องคดีโดยผู้เสียหาย รวมถึงได้ข้อสรุปเสนอแนะและมาตรการที่จะนำมาเสริมให้กระบวนการดำเนินคดีอาญาของไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น